

**PRVO VELIKO
ISTRAŽIVANJE
O MONARHIJI**

**EKSKLUZIVNO**

Veliko istraživanje o monarhiji

Četvrtina Srba bi glasala za uvođenje monarhije

A kad se organizuje kampanja?

Dve i po decenije nakon što su **Karađorđevići** počeli da se vraćaju u zemlju, ideja **monarhizma** nije doživela – kako se možda očekivalo – renesansu, ali činjenica je da to pitanje nikada nije jasno postavljeno građanima Srbije i da ni oni koji se kunu u kralja i otadžbinu, ni oni koji u **monarhiji** vide istorijsku kozeriju zapravo nemaju jasnu predstavu šta Srbi zaista misle o **monarhiji**. **Nedeljnik i agencija Ninamedia** zato su sproveli istraživanje koje je trebalo da ukaže koliko bi građana Srbije glasalo na hipotetičkom referendumu da se u Srbiji vrati **monarhističko** državno uređenje **Priedio Veljko Miladinović**

Dodu, tako, partizani u jedno selo, kod jedne starice, i kažu staroj da ne brine – rat je gotov. „A je l' živ kralj?“, pita ih starica. „Kakav kralj, baba, nema više kralja. Sad ima samo našeg druga Tita.“ „Oprostite, deco, senilna baba, izgubila je pamćenje. Za tog Tita ne znam, ali za kralja znam.“

Tako, otprilike, ide jedna anegdota, kojom su **monarhisti** pokušavali da objasne da je kralj nešto što je urođeno srpskom narodu. Predsednici i premijeri dolaze i prolaze, pamte se i zaboravljaju, a kralj je uvek tu.

Polu veka nakon ove zamišljene priče, akademik Matija Bečković jednog čobanina na Tari pita: „Hoćemo li da vraćamo kralja?“ Odmeri ga čobanin, pa suzdržano odgovori: „Zašto da ga vraćamo, doći će on sam.“

Ova anegdota koju nam je ispričao Bečković, međutim, ilustruje – tako nam pesnik kaže – nešto sasvim drugo.

„**Kad nekog u Srbiji pitate: 'Da li ste za kralja?'**, on misli da ste provokator. Nisam siguran da taj čobanin nije pomislio da je došao neko iz Užica da posmatra kandidate za Zabelu“, kaže nam Bečković.

Dve i po decenije nakon što su **Karađorđevići** počeli da se vraćaju u zemlju, ideja monarhizma nije doživela – kako se možda očekivalo – renesansu, ali či-

njenica je da to pitanje nikada nije jasno postavljeno građanima Srbije i da ni oni koji se kunu u kralja i otadžbinu, ni oni koji u **monarhiji** vide istorijsku kozeriju zapravo nemaju jasnu predstavu šta Srbi zaista misle o **monarhiji**.

Nedeljnik i agencija Ninamedia zato su sproveli istraživanje koje je trebalo da ukaže koliko bi građana Srbije glasalo na hipotetičkom referendumu da se u Srbiji vrati **monarhističko** državno uređenje.

Istraživanje je sprovedeno u periodu od 10. do 17. juna, telefonskim anketiranjem na reprezentativnom uzorku od 1.000 ispitanika na teritoriji Srbije.

Kada bi se održao referendum, 26 odsto građana glasalo bi za uvođenje **monarhije** u Srbiji.

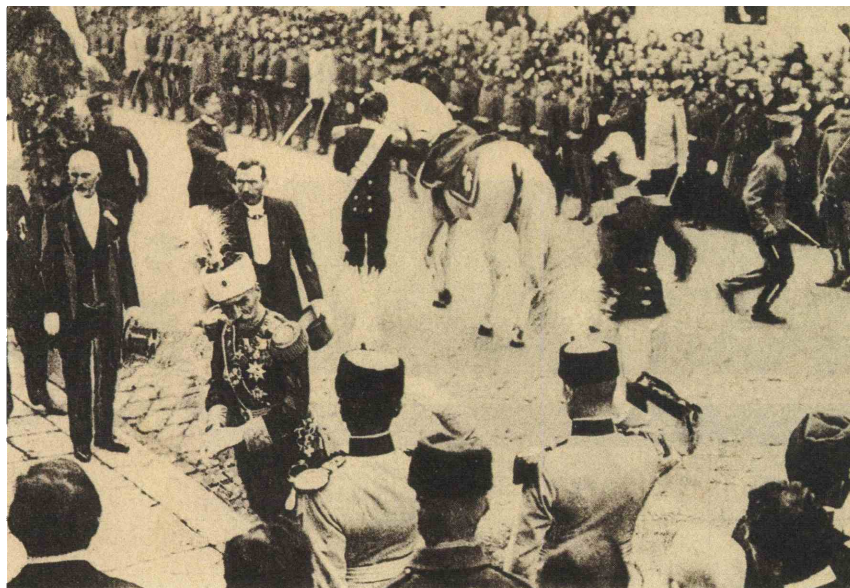
„**Monarhija** je Srbima prirodno stanje, na prste jedne ruke su se mogli prebrojati republikanci“, objašnjava Matija Bečković. „Ovde nikada nije vođena ozbiljna debata, nije organizovana nijedna televizijska emisija u kojoj se nisu sprdali s **prestolonaslednikom** i čekali ga da pogreši nešto na srpskom jeziku. Smejali su mu se što ne zna srpski, a to što su ga oterali iz zemlje, to nikom ništa. Smeju mu se što ne zna jezik zemlje koja ga je proterala.“

Upravo to što u Srbiji nikada nije vođena ozbiljna debata na ovu temu daje „na snazi“ ovim rezultatima. Bez ikakve kampanje, bez javne po-

lemike osim u zatvorenim **monarhističkim** krugovima, bez sučeljavanja argumenata, svaki četvrti Srbin bi glasao da se „vрати kralj“. Pitanje je šta bi bilo sa „preostalom trojicom“ ako se ovim pitanjem ne bi bavilo na nivou hipotetičke kafanske zabave, ako bi se zaobišlo svodenje tog pitanja na viceve o **prestolonasledniku** koji ne zna srpski i ako bi javnost bila suočena sa ozbiljno organizovanom javnom debatou.

„**Kada sam upoznao princa Aleksandra, 1997.** godine, radili smo jedno ovakvo istraživanje koje je pokazivalo da je tada petnaestak procenata ispitanika bilo za uvođenje **monarhije**. Dakle, broj se donekle uvećao, verovatno kao posledica zasićenosti građana političkim sistemom ili istim licima u politici“, kaže za Nedeljnik Srdan Šaper, osnivač „McCann Grupe“ i jedan od najvećih marketinških stručnjaka u Srbiji.

„**Prestolonaslednik** je izuzetan i ispravan čovek, demokrat, obrazovan, i voli Srbiju; ali sa druge strane, srpski presto je načinjen mnogo više od trnja nego od zvezda, i onima koji su na njemu sedeli sudbina nije bila naklonjena – četvoro naših vladara je ubijeno u 19. i 20. veku, četvoro je proterano iz zemlje, u krevetu su i na prestolu umrli knez Milan Obrenović koji je vladao samo tridesetak dana, knez Mi-



loš – ali posle dvadeset godina izgnanstva – i kralj Petar Prvi koji je pre toga predao vlast, a i sam je bio prognanik. Kada ovom spisku dodamo i Stambolića, Đindića i Miloševića, zaista ne izgleda da je lako vladati našom zemljom.

U tom smislu referendumska obnova monarhije, ako bi do nje i došlo, verovatno bi značila još jednu podelu u društvu, skoro sigurno na liniji 51–49 odsto čak i posle najubedljivije kampanje, sa svim dramatičnim posledicama – idejom da se pravi novi referendum, nezadovoljstvom onih krajeva koji nisu bili za ovakvo rešenje, populističkim pitanjima u vezi s kraljevskom porodicom, apanažom, dvorom, dvorjanima, troškovima, naslednicima prestola i njihovom (ne)prihvatljivošću... – koje bi verovatno bile danima, mesecima i godinama tema tabloida sve do trenutka u kome bi većina bila za obnovu republike, mirnim putem ili po svaku cenu, ne zna se.“

Saper zato smatra da je jedini „održivi način“ za uspostavljanje (ili ukidanje) kraljevstva aklamacijam, a ne referendumima.

„To je jedini način da dugo traje i budu prihvaćena. Vladari moraju da budu široko omiljeni i poštovani u narodu, čak i ako je njihova funkcija sasvim lišena stvarne vlasti. Da bi bili simbol jedinstva, moraju da zaista budu tvorci zajedničkog identiteta a ne podele već postojećeg. Monarhiju je moguće obnoviti samo veoma obuhvatnim političkim dogovorom kakav mi u Srbiji sada ne izgleda verovatan. U međuvremenu kraljevska porodica trebalo bi da bude uzor i pozitivan primer ozbiljnosti, poštenja i rada na opštu korist“, kaže Šaper.

Kao jedan od recidiva „identitetskog bunila“ u koje je Srbija upala sa padom

komunizma našla se i pozicija prestolonaslednika Aleksandra čiji nedefinirani status, bez zakona o dinastiji kao u Crnoj Gori, na primer, ali sa istaknutom ulogom u društvu i uključivanjem, na kašićicu, prilikom državnih svečanosti, u određenoj meri zadovoljava apetite monarhista.

Isto tako imali smo više slučajeva da su članovi Krunskog veća pri kraljevskoj porodici bili članovi Vlade, poput Milana Parivodića koji nam danas kaže da je „važno ne pristati biti ministar u nedemokratskoj vladi“, ali će i dodati da se dobro osećao kao ministar u republikanskoj vladi, a verovatno bi se još bolje osećao u vladi Kraljevine Srbije.

„Naš čovek želi da bude domaćin u svojoj kući, i isto tako, očekuje da Srbija ima domaćina – kralja zaštitnika nacije. Prosto, ljudima treba osećaj sigurnosti, stabilnosti, nacionalnog identiteta i prepoznatljivosti koju garantuje kralj – ugledan i poznat čovek, predvidljiv i retko promenljiv. Da li znate kako se zove predsednik Nemačke ili Italije? Da li bi odgovor bio isti da ove zemlje imaju kraljeve, kao Velika Britanija ili Španija? Pitanje predsednika republike jeste da li ti znaš ko je tvoj predsednik. Da li si siguran iz koje je nacije potekao Tito, da li ti je važno da bude Srbin? Da li znaš ko su bili roditelji predsednika? Da li su to bili ugledni ljudi ili nisu? Da li je predsednik završio škole koje ga kvalifikuju da razgovara sa svetskim državniciima? Da li predsednik razume kako je ustrojen moderan svet? Da li je predsednik čovek otmenog duha i stila koji je dostojan da zastupa interese Srbije na svetskoj pozornici? Da li bilo ko u svetu poznaje predsednika odrani-



KRATKA ISTORIJA MONARHIZMA

- 1804.** Karađorđe postaje vožd
- 1817.** Miloš Obrenović se proglašava knezom
- 1830.** Turci mu priznaju naslednu titulu
- 1842.** Skupština bira Aleksandra Karađorđevića za kneza
- 1858.** Svetoandrejska skupština bira Miloša Obrenovića za kneza
- 1868.** Ubijen knez Mihailo
- 1882.** Srbija postaje kraljevina
- 1903.** Ubijen kralj Aleksandar Obrenović
- 1904.** Krunisan kralj Petar Karađorđević
- 1921.** Aleksandar Karađorđević postaje kralj Srba, Hrvata i Slovenaca
- 1931.** Aleksandar postaje jugoslovenski kralj
- 1934.** Ubijen kralj, zemlju vodi knez namesnik Pavle
- 1941.** Maloletni kralj Petar II preuzima presto i cela porodica sklanja se u Englesku
- 1946.** Rođen prestolonaslednik Aleksandar II
- 1947.** Komunisti oduzeli sva građanska prava Karađorđevićima
- 1970.** U inostranstvu preminuo kralj Petar II
- 1989.** Prestolonaslednik Aleksandar daje prvi intervju za jugoslovenske medije
- 1991.** Prvi put dolazi u zemlju, i pored masovnog dočeka ne odlazi na Dedinje
- 1992.** Vojslav Šešelj dovodi u zemlju Alekseja Dolgorukova kao prestolonaslednika sa inicijativom da se odmah proglasi kraljem i „razvodnjava ideju monarhije“
- 2000.** Aleksandra sa porodicom Zoran Đinđić vraća u zemlju
- 2016.** Porodica Karađorđević živi u Kraljevskom dvoru na Dedinju i ima probleme sa računima za grejanje

UKRŠTANJE CILJNIH GRUPA SA PITANJEM: „Kada bi bio referendum za uvođenje monarhije u Srbiji, kako biste glasali?“



	POL		GODINE STAROSTI				OBRAZOVANJE		
	MUŠKI	ŽENSKI	18-29	30-44	45-59	60+	OSNOVNA ŠKOLA	SREDNJA ŠKOLA	VIŠA ŠKOLA I FAKULTET*
ZA	30,0%	21,2%	25,7%	22,9%	24,9%	28,8%	26,7%	29,5%	13,7%
PROTIV	70,0%	78,8%	74,3%	77,1%	75,1%	71,2%	73,3%	70,5%	86,3%
TOTAL	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%



ninamedia

EKSKLUZIVNO
ISTRAŽIVANJE
NINAMEDIJE ZA
NEDELJNIK

	TIP NASELJA		REGION			
	GRADSKO	VANGRADSKO	BEOGRAD	VOJVODINA	ŠUMADIJA I ZAPADNA SRBIJA	JUŽNA I ISTOČNA SRBIJA
ZA	27,9%	22,4%	33,5%	30,0%	23,6%	17,0%
PROTIV	72,1%	77,6%	66,5%	70,0%	76,4%	83,0%
TOTAL	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

	RADNI STATUS							
	ZAPOSLEN U DRŽAVNOM SEKTORU	ZAPOSLEN U DRUŠTVENOM ILI MEŠOVITOM SEKTORU*	ZAPOSLEN U PRIVATNOM SEKTORU	NEZAPOSLEN (DOMAĆICA)	PENZIONER	POLJOPRIVREDNIK*	UČENIK, STUDENT	NEFORMALNO ZAPOSLEN (RAD NA CRNO)*
ZA	9,3%	28,6%	30,4%	26,6%	29,5%	30,4%	21,4%	22,2%
PROTIV	90,7%	71,4%	69,6%	73,4%	70,5%	69,6%	78,6%	77,8%
TOTAL	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

	LIČNA MESEČNA PRIMANJA				
	NEMAM LIČNA PRIMANJA	ISPOD 15.000 DIN.	15.001 DO 29.999 DIN.	30.000 DO 49.999 DIN.	PREKO 50.000 DIN.
ZA	26,8%	33,7%	26,7%	28,9%	37,5%
PROTIV	73,2%	66,3%	73,3%	71,1%	62,5%
TOTAL	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

je, ili se on sa svima prvi put vidi tek u momentu kada je već postao predsednik, i samo zbog toga? Ima li on važne prijatelje u svetu koji hoće da pomognu njemu i Srbiji? Ova pitanja se u Srbiji postavljaju svakih pet godina kada biramo predsednika, a ne bi se postavljala kada bismo imali kralja iz izvorne srpske dinastije“, kaže Parivodić.

On navodi i da referendum o **monarhiji** treba da bude deo šireg dogovora o suštinskim reformama sistema.

„To podrazumeva uvođenje dvo-stepenog većinskog izbornog sistema parlamentarne demokratije, modernizaciju pravnog i pravosudnog sistema tako da prava građana i preduzeća budu zaista efikasno zaštićena; oslobođanje države od uticaja specijalnih interesa, jačanje vojske i policije... Političari moraju voditi ovaj proces, i oni treba da dovedu kralja na presto. To je moguće i poželjno“, kaže Parivodić.

Milan Nikolić, sociolog i politički analitičar, kaže da su neke od ranije radenih analiza o tome kolika je po-

drška **monarhiji** u Srbiji ukazivale da je 10 odsto onih koji su „za“. Rezultate Nedeljnikovog istraživanja koji ukazuju na očigledan rast te podrške objašnjava nezadovoljstvom političkim elitama i promenama vlada.

„To mi sve liči na 'bugarski fenomen'. Naime, u Bugarskoj je, kao i kod nas, vladalo nezadovoljstvo političarima i čestim smenama vlasti pa su doveli na vlast potomka cara Boriša. Međutim, opekli su se jer se to nije pokazalo kao dobro rešenje. Mislim da bi se isto desilo i u Srbiji. Ne zaboravite da bi sigurno uporedo sa kampanjom išla i kontrakampanja. Teško je reći za koliko procenata bi porasla podrška u odnosu na rezultat vašeg istraživanja od 26 odsto. Ali dosadašnja istraživanja pokazuju da same kampanje jedva da mogu da pomere rezultate istraživanja do pet odsto“, zaključuje Nikolić.

Dragomir Acović, predsednik Krunskog saveta, kaže da rezultat pokazuje da „ljudi traže neku vrstu izgubljene sigurnosti i savesti i sama ta

činjenica je pozitivna jer, možda će doći vreme da se pronađe drugi put i rešenje“. Ipak, i Acović smatra da bi kampanja za povratak **monarhije** donela previsoku „cenu“ za srpsko društvo.

„Svaki put kada bi se postavljala velika pitanja, mi bismo izlazili slabiji i još podeljeniji. Nisam siguran da bih se usudio da se upustim u to“, kaže Acović.

Prestolonaslednik Aleksandar je u nedavnom intervjuu rekao da ne planira organizaciju kampanje za uvođenje **monarhije**, jer „nije to na njemu“. A i zahteva mnogo novca.

Ipak, ako do kampanje dođe, Matija Bečković ima savet za one koji bi tu kampanju vodili: „Da prosto ne misle da je to nešto što bi svi da imaju pa neće, nego da se to ima ili se nema. Ko je jednom imao krunu, nije u nju skupljao kišnicu, nego ju je držao na glavi.“

Za kraj postavlja pitanje:

„Zašto Srbi poštuju sve druge **monarhije** osim svoje?“ **N**